

Guía Docente				
Datos Identificativos				2019/20
Asignatura (*)	Intervención no Patrimonio Europeo		Código	630G02055
Titulación	Grao en Estudos de Arquitectura			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Quinto	Optativa	4.5
Idioma	CastelánGalegoInglés			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Construcións e Estruturas Arquitectónicas, Cívicas e AeronáuticasDidácticas Específicas e Métodos de Investigación e Diagnóstico en EducaciónExpresión Gráfica ArquitectónicaProxectos Arquitectónicos, Urbanismo e Composición			
Coordinación	Vidal Pérez, Francisco José	Correo electrónico	francisco.vidal@udc.es	
Profesorado	Martinez Raído, Jose Luis	Correo electrónico	jose.luis.martinez.raido@udc.es	
	Vidal Pérez, Francisco José		francisco.vidal@udc.es	
Web				

Descrición xeral	O programa da Escola Superior de Arquitectura de A Coruña recolle, en 5º curso, a materia de Teoría da Composición e Patrimonio asignada ó departamento de Proxectos Arquitectónicos, Urbanismo e Composición, sendo compartida por dúas seccións departamentais: Proxectos Arquitectónicos e Composición Arquitectónica. En consecuencia, na asignatura converxen dúas singularidades disciplinares, centradas cada unha delas en aspectos que se complementan, pero que son diferentes. Á súa vez, esta asignación enténdese como ferramenta de reforzo de intensidade programática de ambas seccións pero, sobre todo, resulta unha resposta para as prácticas de caracterización e situación da nosa rica e ampla arquitectura edificada, urbana e territorial que aporta ao imaxinario colectivo do país galego unha realidade insustituíble nos procesos e experiencias indetentarias no coñecemento da disciplina e, por tanto, na formación dos alumnos da escola galega de Arquitectura. Estes procesos son tamén imprescindibles para profundizar na comprensión cultural e identitaria do Estado das Autonomías e da Historia da Humanidade, como documentan e certifican os inmoables edificados urbanos e territoriais que son parte do listado de Patrimonio Mundial da UNESCO e do rexistro de Bens Culturais do Estado Español e de Galicia. A intención desta materia é a de apuntar información, coñecementos, criterios, materiais e técnicas imprescindibles para as prácticas encamiñadas á Conservación e Restauración (tal como se veñen sistematizando fundamentalmente dende o século XVIII ata agora), en clara convivencia coas normativas xurídicas e administrativas que cautelan as actuacións que se levan a cabo dentro do marco do noso estado de dereito social e democrático a través da Constitución, os Estatutos de Autonomía e os tratados internacionais, que fan referencia ás obrigas de acceso, protección e conservación do patrimonio cultural arquitectónico edificado, urbano e territorial caracterizado como tal. Aquela asignatura (Teoría da Composición e Patrimonio) remata a súa vixencia no próximo curso e é substituída por estas dúas : "Intervención no Patrimonio Europeo" e "Teoría da intervención contemporánea". No que corresponde a asignatura de Intervención no Patrimonio Europeo e tendo en conta que o concepto de Patrimonio Cultural e Conservación do Patrimonio Cultural son dúas conquistas culturais de longo percorrido e configuración na Cultura Europa e en xeral na Occidental. A escola de Arquitectura da Coruña no seu programa académico incorpora con esta asignatura o desenrolo máis específico da conservación e restauración do Patrimonio Arquitectónico dende a perspectiva dos Bens de Interese Cultural, dende o comezo da sistematización e da comprensión e conservación, dende mediados do século XIX ata os nosos días. Esta significación do Patrimonio e a súa conservación marcarase desde as prespectivas lexislativas-administrativas seguintes: - O Patrimonio mundial, o Patrimonio Europeo, o Patrimonio autonómico ou rexional. As clases teóricas desenrolaranse en tres grandes áreas culturais, escolas ou tendencias: O concepto de Patrimonio e as practicas de conservación e restauración dende a cultura anglosaxona, a cultura francesa, a cultura centroeuropea, a cultura italiana e aquelas culturas vencelladas a area mediterránea, España, Portugal, Grecia; que xustifica o título da asignatura: INTERVENCIÓN NO PATRIMONIO EUROPEO (desde o concepto ou idea de Patrimonio Arquitectónico, Urbano e Territorial de Interese Cultural.

	Competencias do título
Código	Competencias do título
A5	Coñecemento axeitado e aplicado á arquitectura e ao urbanismo da xeometría métrica e proxectiva.
A9	Coñecemento axeitado e aplicado á arquitectura e ao urbanismo dos principios da mecánica de fluídos, hidráulica, electricidade e electromagnetismo.
A14	Capacidade para concibir, calcular, deseñar, integrar en edificios e conxuntos urbanos e executar sistemas de cerramento, cuberta e demais obra grosa. (T)
A15	Aptitude para concibir, calcular, deseñar, integrar en edificios e conxuntos urbanos e executar solucións de cimentación. (T)
A16	Capacidade para concibir, calcular, deseñar, integrar en edificios e conxuntos urbanos e executar instalacións de subministración, tratamento e evacuación de augas, de calefacción e de climatización. (T)

A17	Aptitude para aplicar as normas técnicas e construtivas.
A18	Aptitude para conservar as estruturas de edificación, a cimentación e obra civil
A19	Aptitude para conservar a obra rematada
A20	Aptitude para valorar as obras.
A21	Capacidade para conservar a obra grosa.
A23	Capacidade para conservar instalacións.
A24	Coñecemento axeitado da mecánica de sólidos, de medios continuos e do solo, así como das calidades plásticas, elásticas e de resistencia dos materiais de obra pesada.
A25	Coñecemento axeitado dos sistemas construtivos convencionais e a súa patoloxía.
A26	Coñecemento axeitado das características físicas e químicas, os procedementos de produción, a patoloxía e o uso dos materiais de construción.
A27	Coñecemento axeitado dos sistemas construtivos industrializados.
A28	Coñecemento da deontoloxía, a organización colexial, a estrutura profesional e a responsabilidade civil.
A29	Coñecemento dos procedementos administrativos e de xestión e tramitación profesional.
A31	Coñecemento dos métodos de medición, valoración e peritaxe.
A34	Capacidade para a concepción, a práctica e desenvolvemento de proxectos básicos e de execución, esbozos e anteprojectos. (T)
A35	Capacidade para a concepción, a práctica e desenvolvemento de proxectos urbanos. (T)
A36	Capacidade para a concepción, a práctica e desenvolvemento de dirección de obras. (T)
A37	Capacidade para elaborar programas funcionais de edificios e espazos urbanos. (T)
A38	Capacidade para intervir en e conservar, restaurar e rehabilitar o patrimonio construído. (T)
A39	Aptitude para suprimir barreiras arquitectónicas. (T)
A40	Capacidade para exercer a crítica arquitectónica.
A41	Aptitude para resolver o acondicionamento ambiental pasivo, incluíndo o illamento térmico e acústico, o control climático, o rendemento enerxético e a iluminación natural. (T)
A42	Aptitude para catalogar o patrimonio edificado e urbano e planificar a súa protección. (T)
A45	Capacidade para deseñar e executar trazados urbanos e proxectos de urbanización, xardinería e paisaxe. (T)
A46	Capacidade para aplicar normas e ordenanzas urbanísticas.
A47	Capacidade para elaborar estudos medioambientais, paisaxísticos e de corrección de impactos ambientais. (T)
A48	Coñecemento axeitado das teorías xerais da forma, a composición e os tipos arquitectónicos.
A49	Coñecemento axeitado da historia xeral da arquitectura.
A52	Coñecemento axeitado da ecoloxía, a sostibilidade e os principios de conservación de recursos enerxéticos e medioambientais.
A53	Coñecemento axeitado das tradicións arquitectónicas, urbanísticas e paisaxísticas da cultura occidental, así como dos seus fundamentos técnicos, climáticos, económicos, sociais e ideolóxicos.
A54	Coñecemento axeitado da estética e a teoría e historia das belas artes e as artes aplicadas.
A55	Coñecemento axeitado da relación entre os patróns culturais e as responsabilidades sociais do arquitecto.
A56	Coñecemento axeitado das bases da arquitectura vernácula.
A57	Coñecemento axeitado da socioloxía, teoría, economía e historia urbanas.
A58	Coñecemento axeitado dos fundamentos metodolóxicos do planeamento urbano e a ordenación territorial e metropolitana.
A67	Coñecemento avanzado de aspectos específicos da materia de Proxectos no contemplados expresamente na Orde EDU/2075/2010
A68	Coñecemento avanzado de aspectos específicos da materia de Composición no contemplados expresamente na Orde EDU/2075/2010
A69	Coñecemento avanzado de aspectos específicos da materia de Urbanismo no contemplados expresamente na Orde EDU/2075/2010
A70	Coñecemento avanzado de aspectos específicos da materia de Construción no contemplados expresamente na Orde EDU/2075/2010
A71	Coñecemento avanzado de aspectos específicos da materia de Instalacións no contemplados expresamente na Orde EDU/2075/2010
A72	Coñecemento avanzado de aspectos específicos da materia de Estruturas no contemplados expresamente na Orde EDU/2075/2010
B1	Que os estudantes demostrasen posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral, e adoita atoparse a un nivel que, se ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo
B2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dun xeito profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo

B3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética
B4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado
B5	Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía
B6	Coñecer a historia e as teorías da arquitectura, así coma as artes, tecnoloxías e ciencias humanas relacionadas con esta
B7	Coñecer o papel das belas artes como factor que pode influír na calidade da concepción arquitectónica
B9	Comprender os problemas da concepción estrutural, de construción e da enxeñería vinculados cos proxectos de edificios así como as técnicas de resolución destes
B10	Coñecer os problemas físicos, as distintas tecnoloxías e a función dos edificios de xeito que se dote a estes de condicións internas de comodidade e protección dos factores climáticos, no marco do desenvolvemento sostible
B12	Comprender as relacións entre as persoas e os edificios e entre estes e o seu entorno, así como a necesidade de relacionar os edificios e os espazos situados entre eles en función das necesidades e da escala humana
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para o aprendizaxe ao longo da súa vida
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común
C5	Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia do aprendizaxe ao longo da vida
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título

Unha vez superada esta asignatura, xunto con tódalas demais, o alumno debe haber adquirido as seguintes competencias:

1. Aptitude para crear proxectos de restauración arquitectónica que comportan unha fase importante dos procesos de patrimonialización cultural dun Ben Cultural (edificio, ben urbano ou territorio) que satisfagan á súa vez as esixencias estéticas e as técnicas.
2. Coñecemento adecuado da historia e das teorías da arquitectura, da conservación da arquitectura, da cidade e do territorio histórico, así como das artes, tecnoloxía e ciencias humanas relacionadas.
3. Coñecemento das belas artes como factor que pode influir na calidade da concepción arquitectónica.
4. Coñecemento adecuado do urbanismo, a planificación e as técnicas empregadas no proceso de planificación da cidade histórica e do territorio histórico.
5. Capacidade de comprender as relacións entre as persoas e os edificios e entre estes e o seu entorno, así como os valores patrimoniais que estes soportan e a necesidade de relacionar os edificios e os espazos situados entre eles en función das necesidades e da escala humanas.
6. Capacidade de comprende-la profesión de arquitecto e o seu papel na sociedade, en particular elaborando estudos, informes ou proxectos tendo en conta os factores sociais e os valores patrimoniais e culturais.
7. Coñecemento dos métodos de investigación e preparación do proxecto de restauración.
8. Comprensión dos problemas da concepción estrutural, de construción e de enxeñería vencellados cos proxectos de edificios con valores históricos e patrimonial-culturais, coa cidade histórica ou co territorio histórico.
9. Coñecemento adecuado dos problemas físicos e das distintas técnicas e tecnoloxías, así como da función dos bens inmobles, de forma que se dote a estes de condicións internas de comodidade e de protección funcionais e culturais en consonancia e compatibilidade cos usos históricos reportados polo Ben arquitectónico.
10. Capacidade de concepción para satisfacer os requisitos dos usuarios dos bens inmobles respectando os límites impostos polos factores presupostarios, pola normativa da construción e polas boas prácticas de intervención no patrimonio edificado, a cidade e o territorio histórico.
11. Coñecemento apropiado das industrias, organizacións, regulamentacións, normativas e procedementos metodolóxicos para plasmar os proxectos nos Bens e para integrar os planos na planificación.
12. Ligar os conceptos de Patrimonio Arquitectónico-Cultural, á idea que soporta dito concepto cos documentos preproyectuais, proyectuais e a dirección de obra específica. Ferramentas indispensables para a conservación e restauración do Patrimonio arquitectónico en xeral e máis especificamente os que teñen a consideración e categoría de Bens de Interese Cultural:

Artigo 10 LEI 5/2016, do 4 de maio, do patrimonio cultural de Galicia. Categorias de bens inmobles declarados de interese cultural ou catalogados

1. Os bens inmobles declarados de interese cultural ou catalogados integranse nalgunha das seguintes categorías:

a) Monumento: a obra ou construción que constitúe unha unidade singular recoñecible de relevante interese artístico, histórico, arquitectónico, arqueolóxico, etnolóxico, industrial ou científico e técnico.

b) Xardín histórico: o espazo delimitado produto da ordenación planificada de elementos naturais e artificiais de relevante interese artístico, histórico, arquitectónico, antropológico ou científico e técnico.

c) Sitio histórico: o lugar vinculado a episodios relevantes do pasado, a tradicións populares ou a creacións culturais singulares de interese histórico, paleontolóxico, sempre que estea relacionado coa historia humana, etnolóxico, antropológico ou científico e técnico.

d) Xacemento ou zona arqueolóxica: o lugar no que existen evidencias de bens mobles ou inmobles susceptibles de seren estudados con metodoloxía arqueolóxica, de interese artístico, histórico, arquitectónico, arqueolóxico, paleontolóxico, sempre que estea relacionado coa historia humana, ou antropológico.

e) Vías culturais: a vía ou camiño de características orixinais recoñecibles que forma parte ou que o formou no pasado da estrutura tradicional do territorio, cun relevante interese histórico, arquitectónico, arqueolóxico, etnolóxico ou antropológico.

f) Lugar de valor etnolóxico: o ámbito no que permanecen testemuños relevantes e recoñecibles de actividades ou construcións vinculadas ás formas de vida e cultura tradicional do pobo galego que resulten de interese histórico, arquitectónico, arqueolóxico, etnolóxico ou antropológico.

g) Conxunto histórico: a agrupación de bens que conforman unha unidade de asentamento, continua ou dispersa, cunha estrutura física representativa da evolución dunha comunidade que resulta un testemuño cultural significativo por interese artístico, histórico, arquitectónico, arqueolóxico, etnolóxico, industrial ou científico e técnico, aínda que individualmente os elementos que a conforman non teñan unha especial relevancia.

h) Paisaxe cultural: o lugar identificable por un conxunto de cualidades culturais materiais e inmateriais singulares, obras combinadas da natureza e o ser humano, que é o resultado do proceso da interacción e interpretación que unha comunidade fai do medio natural que o sustenta e que constitúe o soporte material da súa identidade.

i) Territorio histórico: o ámbito no que a ocupación e as actividades das comunidades ao longo da súa evolución histórica caracterizan un ámbito xeográfico relevante polo seu interese histórico, arquitectónico, arqueolóxico, etnolóxico, antropológico, industrial ou científico e técnico.

2. A pertenza a unha destas categorías non será incompatible coa declaración individualizada adicional de ben de interese cultural ou a catalogación individualizada dalgún dos seus elementos ou coa súa adscrición a outras figuras de protección derivadas doutras lexislacións sectoriais.

3. A declaración de ben de interese cultural dun inmovible ou a súa catalogación afectará tanto o solo coma o subsolo.

A5	B1	C1
A9	B2	C3
A14	B3	C4
A15	B4	C5
A16	B5	C6
A17	B6	C7
A18	B7	C8
A19	B9	
A20	B10	
A21	B12	
A23		
A24		
A25		
A26		
A27		
A28		
A29		
A31		
A34		
A35		
A36		
A37		
A38		
A39		
A40		
A41		
A42		
A45		
A46		
A47		
A48		
A49		
A52		
A53		
A54		
A55		
A56		
A57		
A58		
A67		
A68		
A69		
A70		
A71		
A72		

Contidos	
Temas	Subtemas
HISTORIA E CRITERIOS DE RESTAURACIÓN ATA 1950	1 Introdución ao concepto de Patrimonio. 2 A Escola Arqueolóxica de Roma e a Escola Inglesa da Conservación do Patrimonio Arquitectónico, dúas alternativas á Restauración Estilística. 3 O século XIX, periodo de gran importancia para o Patrimonio en Francia. 4 Camilo Boito (1836-1914) 5 Lucca Beltrami (1854-1933) e Alfredo D'Andrade (1839-1915). O Método Histórico. A restauración histórica. 6 Alois Rielg (1858-1905). Unha aportación singular e fundamental. 7 As intervencións filolóxicas de Ricardo Velázquez Bosco (1843-1923) 8 Gustavo Giovannoni (1873-1947) 9 A restauración na España do século XX. 10 O Restauo Crítico 11 Os documentos de ámbito internacional. As leis do Estado Español e do Patrimonio Cultural de Galicia. Comentarios.
A RESTAURACIÓN CONTEMPORÁNEA	1 Modernidade e Restauración: a negación da historia. 2 Carlo Scarpa: a lectura secuencial do monumento. 3 Lina Bo Bardi: proxecto vs urbanismo. 4 Gae Aulenti: o permanente e o mudable. 5 Herzog and deMeuron: contraste e analoxía 6 Caruso St John / David Chipperfield: a contención como estratexia. 7 OMA, Rem Koolhaas: teoría, ao fin.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Discusión dirixida	A5 A9 A14 A15 A16 A17	20	0	20
Portafolios do alumno	A5 A9 A14 A15 A16 A17 A18 A19 A20 A21 A23 A24 A25 A26 A27 A28 A29 A31 A34 A35 A36 A37 A38 A39 A40 A41 A42 A45 A46 A47 A48 A49 A52 A53 A54 A55 A56 A57 A58 A67 A68 A69 A71 A72 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B9 B10 B12 C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8	0	35.5	35.5

Análise de fontes documentais	A17 A18 A19 A20 A21 A23 A24 A25 A26 A27 A28 A29 A31 A34 A35 A36 A58 A67 A68 A69 A70 A71 A72 B1 B2 B5 B6 B7 B9 B10 B12 C1 C3 C4 C5	0	16	16
Aprendizaxe colaborativa	A15 A16 A17 A18 A19 A20 A21 A23 A24 A39 A40 A41 A42 A45 A46 A47 A48 A49 A52 A53 A54 A55 A56 A57 A58	0	16	16
Proba obxectiva	A55 A56 A57 A58 A67 A68 A69 A70 A71 A72 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B9 B10 B12 C1 C3 C4 C5 C7 C8	2	0	2
Sesión maxistral	A39 A40 A41 A42 A45 A46 A47 A48 A49 A53 A54 A55 A56 A57 A58 A67 A68 B7 B9 B10 B12 C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8	22	0	22
Atención personalizada		1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Discusión dirixida	Periodicamente se organizan sesións de crise nas que se confrontan de xeito informal os resultados dos traballos de diversos grupos se ben esta discusión pode estar dirixida por un moderador. As tutorías individualizadas adócanse a atender as consultas dos estudantes sobre os distintos aspectos da asignatura, xa sexan de teoría ou de resolución de aspectos concretos da práctica, de forma individual.
Portafolios do alumno	O alumno desenvolve un traballo persoal no que demostra a súa aptitud para crear estudos e proxectos de intervención no patrimonio cultural a nivel de proxecto básico.
Análise de fontes documentais	Antes de iniciar o desenvolvemento material dos traballos, se procederá á análise das fontes documentais relacionadas co tema proposto mediante a utilización de documentos audiovisuais, bibliográficos, reportaxes documentais, paneis gráficos, fotografías, maquetas, artigos, textos informativos, normativa de aplicación, etc. Os grupos (profesores?alumnos) analizan a documentación dispoñible e a amplían, elaborando una síntese das distintas fontes documentais.
Aprendizaxe colaborativa	A clase se organiza en pequenos grupos de traballo, onde os alumnos traballan conxuntamente para resolver as tarefas asignadas polo profesor. Se organiza o grupo para obter a máxima información posible e compartila.
Proba obxectiva	Exame teórico.
Sesión maxistral	Destinada á introducción conceptual e á exposición de forma oral o gráfica da información aos alumnos.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición

Discusión dirixida	A avaliación é un proceso continuo, no que a actividade que en cada unha das sesións do curso desenvolve o estudante é controlada e rexistrada. Periodicamente e, en todo caso, sempre que o estudante así o requira, infórmase da adecuación do nivel acadado polas súas actividades en relación cos obxectivos programáticos da materia. Establécese un período ao remate do curso, libre de sesións teóricas e de obradoiros, nos que a atención se desenvolve exclusivamente de xeito individual de forma que cada estudante é orientado cara á consecución dos obxectivos finais da materia ou, no seu caso, á excelencia. En todo momento do curso os profesores brindan aos estudantes apoio complementario ao docente de xeito individual, en horario coñecido.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Portafolios do alumno	A5 A9 A14 A15 A16 A17 A18 A19 A20 A21 A23 A24 A25 A26 A27 A28 A29 A31 A34 A35 A36 A37 A38 A39 A40 A41 A42 A45 A46 A47 A48 A49 A52 A53 A54 A55 A56 A57 A58 A67 A68 A69 A71 A72 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B9 B10 B12 C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8	Nos traballos propostos, e a efectos da súa calificación, valoraranse aspectos como a coherencia conceptual, o nivel técnico das descripcións, a coherencia documental, a concreción técnica, a aportación personal na busca e elaboración dos datos e a claridade da expresión gráfica utilizada, pero, sobre todo, a correcta aplicación dos criterios desenvolvidos na asignatura en canto ás boas prácticas da conservación e restauración do patrimonio cultural.	15
Sesión maxistral	A39 A40 A41 A42 A45 A46 A47 A48 A49 A53 A54 A55 A56 A57 A58 A67 A68 B7 B9 B10 B12 C1 C3 C4 C5 C6 C7 C8	Sendo unha materia teórico-práctica, utilizarase o método de avaliación continua, controlándose a asistencia á clase e unha parte da calificación obterase da actitude e do traballo do estudante ao longo do cuatrimestre; pero debe completarse coa realización de a lo menos un traballo de contido teórico-práctico que permita comprobar que o estudante asimilou os contidos conceptuais e procedimentais propios da asignatura. Na avaliación final do estudante se terá en conta: -A asistencia á clase e o interese e participación nas sesións presenciais. -A realización e exposición individual dos exercicios propostos. -A realización de traballos individuais e/ou en grupo e a súa presentación e defensa individual e/ou en grupo. -Calquera outra actividade que se detalle na guía docente da asignatura	5

Proba obxectiva	A55 A56 A57 A58 A67 A68 A69 A70 A71 A72 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B9 B10 B12 C1 C3 C4 C5 C7 C8	Sendo unha materia teórico-práctica, utilizarase o método de avaliación continua, controlarase a asistencia á clase e unha parte da calificación obterase da actitude e do traballo do estudante ao longo do cuatrimestre; pero debe completarse coa realización de a lo menos un traballo de contido teórico-práctico que permita comprobar que o estudante asimilou os contidos conceptuais e procedimentais propios da asignatura. Na avaliación final do estudante se terá en conta: -A asistencia á clase e o interese e participación nas sesións presenciais. -A realización e exposición individual dos exercicios propostos. -A realización de traballos individuais e/ou en grupo e a súa presentación e defensa individual e/ou en grupo. -Calquera outra actividade que se detalle na guía docente da asignatura - Todo esto completa e contextualiza á proba obxectiva: exame escrito sobre a materia teórica impartida.	80
Outros			

Observacións avaliación

O alumno debe asistir fundamentalmente ás sesións maxistras (80% mínimo), e presentar os traballos propostos co nivel esixido de calidade cara superar a asignatura. Para aprobar a asignatura, o alumno contará con dúas oportunidades (Xuño e Xullo). O profesor, de acordo cos alumnos, poderá optar por dividir o exame en dúas partes. O traballo será entregado en xuño e é indispensable para aprobar a asignatura. Se non se entrega, calificarase ao alumno como Non Presentado. A calificación acadada no traballo (máximo 2) sumarase á obtida nos exames escritos, sempre que en cada un deles se alcade unha puntuación mínima de 1,5 sobre 4. Con puntuacións inferiores, calificarase suspenso, se ben a nota do traballo se gardará para sumala no exame de xullo.

Fontes de información

Bibliografía básica

- Gonzalo M. (2012). HISTORIA DEL ARTE E PATRIMONIO CULTURAL: UNA REVISIÓN CRÍTICA.. Pressas Universitarias. Universidad de Zaragoza.
- Macarrón Miguel, Ana Mª e González Mozo, Ana. (1988). LA CONSERVACIÓN E LA RESTAURACIÓN EN EL SIGLO XX.. Tecnos. Madrid
- Martínez Justicia, Mª José. (2000). HISTORIA E TEORÍA DE LA CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN ARTÍSTICA.. Tecnos. Madrid
- Monterroso Montero, Juan M. (2001). PROTECCIÓN E CONSERVACIÓN DEL PATRIMONIO. PRINCIPIOS TEÓRICOS.. Tórculo Ediciones. Santiago de Compostela
- Muñoz Viñas, Salvador. (2003). TEORÍA CONTEMPORÁNEA DE LA RESTAURACIÓN. . Editorial Síntesis. Madrid
- Quatremère de Quincy, Antoine. (1998). CARTAS A MIRANDA. SOBRE EL DESPLAZAMIENTO DE LOS MONUMENTOS DE ARTE DE ITALIA.. Instituto de Patrimonio Cultural. Caracas
- Riegl, Alois. (1999). EL CULTO MODERNO A LOS MONUMENTOS.. Visor. Madrid
- Macarrón Miguel, Ana Mª. (1995). HISTORIA DE LA CONSERVACIÓN E LA RESTAURACIÓN. . Tecnos. Madrid
- Choay, Françoise. (2007). ALEGORÍA DEL PATRIMONIO.. Gustavo Gili. Barcelona
- González Moreno-Navarro, José Luis. (1993). EL LEGADO OCULTO DE VITRUBIO.. Alianza. Madrid
- Ceschi, Carlo. (1970). TEORÍA E STORIA DEL RESTAURO. . Mario Buzoni Editore. Roma
- Brandi, Césare. (1988-1989). TEORÍA DE LA RESTAURACIÓN .. Alianza Editorial. Madrid
- Rivera Blanco, Javier. (2008). DE VARIA RESTAURATIONE. TEORÍA E HISTORIA DE LA RESTAURACIÓN ARQUITECTÓNICA . Abada , editores. Madrid
- Ruskin, John. (1987). LAS SIETE LÁMPARAS DE LA ARQUITECTURA . . Alta Fulla. Barcelona
- Sanpaulesi, Piero. (1977). DISCORSO SULLA METODOLOGÍA GENERALE DEL RESTAURO DEI MONUMENTI.. Edam. Firenze
- Vitrubio Polión, Marco Lucio. (1995). LOS DIEZ LIBROS DE ARQUITECTURA.. Alianza. Madrid

Aparte destas entradas bibliográficas, cada ano a asignatura incorpora bibliografías específicas que serán suxeridas ós estudantes.

Bibliografía complementaria	- Ballart, Josep. (2006). EL PATRIMONIO HISTÓRICO E ARQUEOLÓGICO: VALOR E USO. . Ariel Patrimonio. Barcelona - Berlin, Isaiah. (2000). LAS RAÍCES DEL ROMANTICISMO.. Taurus. Madrid - Calvo Serraller, Francisco. (1995). LA IMAGEN ROMÁNTICA DE ESPAÑA. ARTE E ARQUITECTURA DEL SIGLO XIX. Alianza. Madrid - Capitel, Antón. (1988). METAMORFOSIS DE MONUMENTOS E TEORÍAS DE LA RESTAURACIÓN. Alianza. Madrid - D'Angelo, Paolo. (1999). LA ESTÉTICA DEL ROMANTICISMO.. Visor. Madrid - Díaz-Fierros Viquiera, Francisco e López Silvestre, Federico, Coordinadores. (2009). OLLADAS CRÍSTICAS SOBRE A PAISAXE.. Consello da Cultura Galega. Santiago de Compostela - Diderot, Denis. (2008). EL SOBRINO DE RAMEAU.. Verticales de bolsillo. - González-Varas, Ignacio. (). CONSERVACIÓN DE BENS CULTURALES. TEORÍA, HISTORIA, PRINCIPIOS E NORMAS.. E. Manuales Arte Cátedra. - Humanes Bustamante, Alberto. (1987). CRITERIOS DE INTERVENCIÓN EN EL PATRIMONIO ARQUITECTÓNICO. APROXIMACIÓN A UNA BIBLIOGRAFÍA BÁSICA. JORNADAS SOBRE CRITERIOS DE INTERVENCIÓN EN EL PATRIMONIO ARQUITECTÓNICO.. Madrid, del 19 al 23 de octubre de 1987. Ministerio de Cultura. - Murray, Linda. (1995). EL ALTO RENACIMIENTO E EL MANIERISMO. . Ediciones Destino. Barcelona - Rosen, Charles e Zerner, Henri. (1988). ROMANTICISMO E REALISMO. LOS MITOS DEL ARTE DEL SIGLO XIX.. Hermann Blume. Madrid - Ruskin, John. (1999). TÉCNICAS DE DIBUJO. . Laertes. Barcelona - Yourcenar, Marguerite. (1989). EL TIEMPO, GRAN ESCULTOR.. Alfaguara. Madrid - (2006). PAPELES DEL PARTAL. REVISTA DE RESTAURACIÓN MONUMENTAL.. Nº 3. Noviembre de 2006. Academia del Partal. - (2008). PAPELES DEL PARTAL. REVISTA DE RESTAURACIÓN MONUMENTAL.. Nº 4. Noviembre de 2008. Academia del Partal.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia da Arquitectura 1/630G01035

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Teoría da Intervención Contemporánea/630G02061

Materias que continúan o temario

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías